

Łódź, 15.05.2017

dr hab. Tomasz Matuszak
Wydział Rzeźby i Działań Interaktywnych
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

Ocena dorobku artystycznego i wskazanego osiągnięcia artystycznego
Pani Doroty Tołłoczko-Femerling
asystentki w Pracowni Rzeźby i Transformacji Cyfrowych
Wydziału Sztuk Wizualnych
Akademii Sztuki w Szczecinie
sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim
w dziedzinie - sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej - sztuki piękne,
prowadzonym przez Radę Wydziału Sztuki
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
Im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Opinia sporządzona została w oparciu o przedstawioną przez kandydatkę dokumentację w formie pisemnej i cyfrowej, zawierającą rozprawę doktorską pt. *Homo Viator. W poszukiwaniu tożsamości*. Dokumentacja dorobku artystycznego zawiera informacje o wystawach indywidualnych i zbiorowych wraz z dokumentacją fotograficzną, dokumentację publikacji (publikacje prasowe, katalogi, plakaty i zaproszenia), a także dokumentację dorobku dydaktycznego.

INFORMACJE PODSTAWOWE O KANDYDACIE

Pani Dorota Tołłoczko-Femerling urodziła się w 1981 w Świnoujściu. Jest absolwentką PLSP im. Constantina Brancussi w Szczecinie oraz Wyższej Szkoły Sztuki Użytkowej w Szczecinie. Dyplom magisterski uzyskała z wyróżnieniem w 2006 r. za „Projekt kalendarza miejskiego” pracę interdyscyplinarną łączącą grafikę użytkową i rzeźbę pod kierunkiem Danuty Dąbrowskiej - Wojciechowskiej, Ryszarda Wilka i Grzegorza Marszałka. Od 2003 r. współpracowała a w latach 2005-2012 należała do stowarzyszenia schloss broellin e.V. W latach 2007 – 2011 uczestniczyła w organizacji Westiwalu – sztuka architektury. W latach 2008-2010 pracowała jako asystentka w pracowni Rzeźby u prof. Ryszarda Wilka w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej.

Pani Dorota Tołłoczko-Femerling od 2010 jest pracownikiem w pracowni rzeźby Akademii Sztuki w Szczecinie (obecnie w Pracowni Rzeźby i Transformacji Cyfrowych u dr hab. Małgorzaty Kopczyńskiej). W latach 2011 – 2015 była kuratorką Galerii Rektorskiej Akademii Sztuki w Szczecinie. Jest członkinią Związku Polskich Artystów Plastyków.

W okresie od uzyskania dyplomu magistra czynnie zaangażuje się w działalność organizatorską i kuratorską wielu wydarzeń artystycznych, gdzie na uwagę zasługują samodzielne projekty kuratorskie w Galerii Rektorskiej Akademii Sztuki w Szczecinie. W samym tylko 2015 roku jest kuratorem 7 wystaw:

- Projekt=obiekt - Wystawa nagrodzonych i wyróżnionych prac studentów i absolwentów Wydziału Sztuk Wizualnych.
- Ewelina Adam - It must be the place - wybrane realizacje projektów wnętrz
- Michał Kacperczyk - plakat z lat 2004 - 2015
- Primus Locus - Wystawa nagrodzonych prac studentów i absolwentów Wydziału Sztuk Wizualnych w ramach Jubileuszu 5-lecia powstania Akademii Sztuki w Szczecinie.
- Wydarzenie artystyczne - Instrumenty dęte; obraz i muzyka
- Czasem "plakat musi strzelać" - Wystawa plakatów „MyDAN” (Mój Majdan) studentów Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu
- Elżbieta Wasylyk - Ćwiczenia duchowe

Jest również współorganizatorem wystaw zagranicznych w Niemczech w Bröllin, gdzie organizuje Internationa Art Research Location w 2011 roku. Dorobek kuratorsko organizacyjny Pani Doroty Tołłoczko-Femerling jest bardzo liczny i bogaty. Bierze udział w licznych warsztatach plenerach i konferencjach.

Od momentu uzyskania dyplomu magisterskiego może wykazać się 15 wystawami indywidualnymi, takimi jak w Galerii Rotunda na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu w 2011 roku, w Galerii KuK im Gärtenerhus w Neugrimnitz w Niemczech czy Kunst Offen w Schloss Bröllin w Niemczech w 2010 roku. Bierze udział w licznych wystawach zbiorowych nie tylko w Polsce, ale i zagranicą, z których chciałbym wymienić tutaj kilka: w 2010 roku jest na wystawie „Westival – sztuka architektury 2010” K-salon, w Berlinie, bierze udział w wystawie „Chiaroscuro” w Giorgi Leonidze State Museum of Georgian Literature w Tbilisi w Gruzji w 2016 roku, w tym samym roku bierze udział w wystawie „Da mimesis all’astrazione” w Chiostro di Volterra w Varese we Włoszech oraz w wystawie „Lux Aeterna” w Tettix Art Gallery w Salonikach w Grecji.

Pani Dorota Tołłoczko-Femerling jest też autorką realizacji rzeźbiarskich w przestrzeni publicznej takich jak: pomnik Powielacza w Szczecinie zrealizowany w 2010 roku czy realizacji instalacji rzeźbiarskiej „Gate” dla Brabdenburskiej Wystawy Ogrodowej w Prenzlau w Niemczech w 2013 roku.

OCENA DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO ORAZ CZĘŚCI OPISOWEJ DZIEŁA

Pani Dorota Tołłoczko-Femerling w swojej rozprawie doktorskiej zatytułowanej *Homo Viator. W poszukiwaniu tożsamości* podejmuje problem drogi, przemieszczania się, migracji, wyjazdów i powrotów do domu. Część teoretyczną opiera na poszukiwaniach w literaturze Jamesa Joice’a *Ulissesa*, *Biegunach* Olgi Tokarczuk, *Drogi na Górę Karmel* św. Jana od Krzyża czy *Homo Viator – wprowadzenie do metafizyki nadziei* Gabriela Marcela. Część artystyczna obejmuje serię rzeźb-instalacji zaaranżowanych w piwnicznej przestrzeni w niemieckim Eberswalde.

Czytając rozprawę doktorską Pani Doroty Tołłoczko-Femerling uderzyła mnie niezwykła szczerość w formułowaniu koncepcji i poglądów wynikająca zapewne z faktu, że temat nie został wybrany przypadkowo, ale jest mocno osadzony w osobistym doświadczeniu

1

autorki. Doktorantka za sprawą zamieszkania we wschodnich Niemczech jest zmuszona przemierzać niebagatelne odległości z Niemiec do Polski do Szczecina, gdzie pracuje czy w odwiedziny do rodzinnego domu. To doświadczenie dokonujące się regularnie w rytmach cotygodniowych jest tendencją dość już popularną części populacji nowoczesnego świata, populacji pozostającej w ciągłym ruchu z punktu A do punktu B. Jednakże Pani Tołłoczko nie ogranicza się jedynie do fizycznych aspektów przemieszczania się, ale zgłębia istotę metafizycznych aspektów podróży. Fizyczna część podróży samochodem po asfaltowych autostradach, widok pejzaży zza okna układających się cieni drzew na drodze, zmieniającego się światłocienia w zależności od pory roku czy dnia jest powodem do głębszych rozmyślań nad *drogą* jako symbolem wpisanym w egzystencję ludzką. Rytmizacja podróży za sprawą światła i cienia mijających drzew i dźwięków mijanych obiektów wprowadza pewien rodzaj transowego przeżycia, gdzie jak sama autorka pisze w *efekcie aspekt peregrynacji* przesuwa się z *poziomu przestrzeni jawnej w poziom rojeń*. Uwarunkowania takie dają możliwość odnajdywania różnych niespodziewanych skojarzeń, wyobrażeń...

Także jasnym jest, że dla autorki fakt pokonywania kolejnych kilometrów nie jest jedynie liniowym doświadczeniem pokonywania przestrzeni, ale bardziej przyczynkiem do podróży w głąb siebie zapisanych tam wspomnień, emocji, doświadczeń. Opisywane przez Panią Tołłoczko rytmiczne przemieszczanie się pomiędzy miejscem zamieszkania, domem rodzinnym a miejscem pracy określa jako swoistego rodzaju "trójkąt bermudzki", który stał się pewnego rodzaju zagubieniem w rzeczywistości, ale jednocześnie stał się przyczyną nieustającego napięcia w postaci energii i napięcia twórczego.

Ten element fizycznej, ale tym bardziej symbolicznej *drogi* w przypadku doktorantki owocuje nowymi rozwiązaniami, pomysłami odkrywanymi poprzez transowy szelest kół strumienia świadomości. Jak sama pisze *zapamiętane przez filtr rozmaitych emocji kadry z filmu, fragmenty pejzażu, detale, szkice wykonane w różnym świetle, porach dnia i roku, tworzą kalejdoskop impresji skonfrontowanych z kolejnymi nawarstwieniami wiwisekcji powstałymi podczas następnych przejazdów*. W ten sposób podróż staje się laboratorium procesu twórczego, w inny sposób niż statyka pomieszczenia pracowni twórczej, staje się punktem wyjścia dla poszukiwania formy przedstawiającej koncepcję drogi.

Kluczowym założeniem teoretycznym dla części artystycznej pracy doktorskiej Pani Doroty Tołłoczko-Femerling jest przyjęcie założenia, że rozwiązania formalne mają być przedstawione jako *pozaginana i rozrzeźbiona wartość fizyczna* prezentowanych prac. Cykl rzeźb-instalacji składa się z czterech realizacji, które są wykonane z różnych materiałów: gipsu akrylowego, priplaku, płyty HDF, płyty pilśniowej, aluminium i szkła.

Pierwsza z prac to *Codziennność / Zstępowanie* instalacja przymocowana do ściany w formie quasi schodów, rytmicznie rozstawionych w odpowiednich odległościach jest jakby za delikatna, żeby postawić na nich stopę. Rytmizacja jest podwójna. Na rytm „stopni” nakłada się kolejny, pionowy rytm z czarnych pasów na przemian z półprzezroczystymi elementami przepuszczającymi światło. Przywodzi na myśl rytm światła i cienia na drodze pokonywanej w lesie przywołanej w rozprawie przez autorkę. Zstępowanie, inaczej schodzenie musi się tu odbywać niezwykle delikatnie, krucha konstrukcja jest zakotwiczona do stabilnej ściany jakby z zaprzeczeniem grawitacji. W opisie czytamy, że praca traktuje o dokonywaniu się w codzienności, o powtarzalności i rytuale spraw codziennych, kiedy to czasem posuwamy się na przód a czasami cofamy. Stopni nie ma za wiele, można z łatwością utknąć w pętli czasowej pokonując stopnie z góry na dół między pierwszym a ostatnim. Zstąpienie może się tutaj stać pułapką codzienności jak sama jej konstrukcja delikatnie wciągając nas

niepostrzeżenie w wir bezowocnej krzątaniny.

Drugą z prac jest *Droga* czarna rzeźba, którą można aranżować na różne sposoby, co powoduje też różne rodzaje interpretacji. Dla mnie najciekawszą aranżacją jest ta, w której wszystkie elementy *Drogi* są ułożone jedna za drugą tworząc czarny pas podążający za liniami perspektywy. Tytułowa droga jest skonstruowana z wąskich elementów zamontowanych pod różnymi kontami przywodząc na myśl trud i przeszkody w dotarciu do celu. Paradoksalnie jak pisze autorka *Droga* jako obiekt okazała się najbardziej wymagająca w realizacji z pośród wszystkich prac towarzyszących ekspozycji. Ten aspekt przetransponowania symbolu trudu pokonywania drogi z realnym trudem konstruowania pracy staje się przekonującą synergią. Forma wydłużonej rzeźby jest nad wyraz zrozumiała, jej połyskujące rytmiczne powierzchnie kuszą swoją atrakcyjnością, lecz z góry wiadomo, że może być „wyboiszczone”. Oszczędne operowanie środkami wyrazu buduje formę monolityczną, spójną i otwartą na interpretacje.

W instalacji *Powroty* Pani Tołłoczko używa prostych materiałów, komponuje gips ze szkłem i aluminium. *Powroty* to swoiste punkty na pętli niedokończonego okręgu, tu znów występuje rytm i wrażenie ruchu. Są jakby 'odbite' z jednej matrycy a jednak różnią się w formie. Praca początkowo miała przyjąć formę schodów, jednakże podczas wielokrotnych eksperymentów okazało się to konstrukcyjnie niemożliwe. Na uwagę zasługuje wytrwałość z jaką Pani Tołłoczko dochodzi do ostatecznego rezultatu, po wielu próbach i eksperymentach kształtując formę dostosowuje ją do możliwości technologicznych w taki sposób, żeby ostateczny rezultat był dla niej jak najbardziej zadowalający.

W pracy *Wstępowanie* tworzy instalację z gipsowych stopni. To chyba najbardziej subtelna ze wszystkich i najbardziej 'muzyczna' praca, do której to muzyki mamy wiele odniesień w całej rozprawie doktorskiej. Delikatne i wyrafinowane w formie stopnie są ułożone w kształt wstępującego łuku. To swoista drabina do wyższych sfer, symbol wstępowania w inne obszary i przestrzenie. Inaczej niż u Krzysztofa Wodiczki nie jest iluzoryczną, nieprzydatną formą sukcesu społecznego, tu staje się symbolem uniwersalnych osobistych aspiracji do ciągłego procesu wznoszenia się, jednakże ze świadomością i lękiem o ryzyko osunięcia się z raz wybranej drogi. Praca bardzo dobrze wykorzystuje fakt jej prezentacji w ciemnej piwnicy, jej biel i delikatność kontrastują z mroczną przestrzenią tą faktyczną i symboliczną podziemnego pomieszczenia czyniąc z niej pracę site-specific, gdzie praca i przestrzeń pozostają w ciągłym dialogu.

Świadoma redukcja środków wyrazu i sprowadzenie form do gamy monochromatycznej nadają pracom Pani Tołłoczko wyraz spójny i jednolity. Paleta technik od rzeźbiarskich jak w pracy *Wstępowanie* przez modelowanie na zasadzie architektonicznej jak w pracy *Codziennosc / Zstępowanie* do wręcz stolarskich jak w pracy *Droga*, nadaje w synergiczny sposób konsekwentny charakter całości, gdzie poszczególne prace w zestawieniu ze sobą harmonizują i stają się przemyślaną całością. Symboliczny ruch zastygły tutaj w postaci rytmów pojawiających się po sobie sekwencji zdarzeń, jest spoiwem i wspólnym mianownikiem *Homo Viator'a*. Konsekwencja w ujarzmianiu materii, oszczędne operowanie formą i świadome metody abstrahowania i transponowania idei na formy statyczne w adekwatny sposób oddają intencje i rozwiązania niezwykle subiektywnego tematu na formy przestrzenne w zobiektywizowanej przestrzeni odnoszącej się do modelu dzieła sztuki a odbiorca-widz.

OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO

Na podstawie przedstawionej dokumentacji stwierdzam, że pani Dorota Tołłoczko-Femerling w sposób jasny i komunikatywny potrafi formułować problemy aktywności na polu sztuki, rozumie także zasady kształcenia artystycznego w obszarze rzeźby i działań przestrzennych w sposób współczesny i otwarty, pamiętając o wartości tradycji, z której ona wyrasta. Szerokie rozumienie dyscypliny rzeźby w odniesieniu do projektowania i kształtowania formy, jest tym bardziej cenne, że buduje świadomość przyszłych adeptów sztuki w zakresie szerokiego spektrum środków wyrazu ich własnej wypowiedzi artystycznej. Czerpiąc ze swoich doświadczeń w tej materii jest doskonałym przewodnikiem, podejmujących ryzyko badacza poszukiwaczy nowych rozwiązań twórczych. Ćwiczenia przeprowadzane przez Panią Tołłoczko-Femerling uświadamiają studentom przestrzeń, w każdym aspekcie i na każdym etapie projektowania, jako wartość zawsze obecną i będącą punktem wyjścia do projektowania dwu jak i trójwymiarowego. Bogata działalność kuratorska promująca osiągnięcia studentów również na uczelni macierzystej aktywizuje postawy studenckie jako młodych twórców.

KONKLUZJA

Na podstawie przedstawionych przez kandydatkę materiałów stwierdzam, że Pani Dorota Tołłoczko-Femerling jest interesującą osobowością artystyczną, która mając szeroką świadomość materii, w której się porusza oraz możliwości, potrafi te elementy w odpowiedni sposób dobrać, tworząc swój własny język artystyczny. Ciągłe poszukiwania i eksperymentowanie z formą i materiały czynią z Pani Doroty Tołłoczko-Femerling osobę artystycznie uniwersalną oraz wartościową jako pedagoga i partnera w sztuce.

Artystyczna i intelektualna wartość przedstawionych do oceny dzieł (nie wyłączając wcześniejszych osiągnięć artystycznych), jak również wysoki poziom zaprezentowanej pracy teoretycznej, pozwalają mi w jednoznaczny sposób stwierdzić, iż aktywność Pani Doroty Tołłoczko-Femerling wnosi istotny wkład w rozwój współczesnej praktyki artystycznej. W związku z powyższym popieram uchwałę Rady Wydziału Sztuki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego o nadania pani Dorocie Tołłoczko-Femerling stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne.

dr hab. Tomasz Matuszak

